

Budapest

József-körút 29. sz.

A KITARTÁS

KÖLCSÖNÖSEN SEGÉLYEZŐ EGYESÜLET HETILAPJA

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési díj:
 Helyben és vidéken postaküldéssel12 korona.
 Az előfizetők baleset általi halál, állandó vagy
 részleges munkaképtelenség esetére a *Nemzeti*
Baleset Biztosító Részvénytársaságnál 2000 koro-
 nára vannak biztosítva.

A »Kitartás« cizmű jótékonyági
 egyesület alapszabályait a nagym.
 magyar királyi Belügyminiszterium
 49.452/902. szám alatt jóváhagyta.

Az egyesület igazgatósága:

Elnök: benedekfalvi Dr. Luby Gyula máv. titkár és ügyész.
Igazgatók: Kubik Béla orsz. képviselő, szigeti Barthos Andor m. k. keres-
 kedelemügyi titkár, Fábíán Lajos mérnök, Horváth István mozdony-főszereelő
 Vécsey Frigyes máv. altiszt, Sándor Márkus máv. főkalauz.

Az egyesület tagjait megillető kedvezmények kivonata.

Az alapszabályokban meghatározott feltételek mellett az egye-
 sületi tagok a következő kedvezményekben részesülnek:

1. Minden tag 60 éves koráig 4000 korona erejéig van baleset
 ellen biztosítva, még pedig:

a) Baleset folytán bekövetkező halál esetén 2000 korona erejéig,
 b) baleset folytán beállott teljes vagy részleges munkaképtelenség
 esetén a tag 2000 korona arányában egy meghatározott százalékos
 szerinti összeg erejéig.

2. A második évtől kezdve a tag nevének vagy kedvezménye-
 zettjének fokozatosan 2000 koronáig emelkedő halálbiztosítási segély fizet-
 tetik ki. Maga a tag, nevének elhalálása esetén, fokozatosan 500 koro-
 náig emelkedő segélyben részesül.

3. 15 évi tagság után a tag 1000 koronáig terjedhető előleget kap
 még életében, mely a halálbiztosítási segélybe annak idején betudatik.

4. Minden tag a belépéstől kezdve úgy peres, mint perenkívüli
 ügyekben az egyesület ügyészsége által díjtalanul képviseltetik.

5. Az egyesület »Kitartás« cizmű hetilapja minden tagnak már
 a belépéstől kezdve díjtalanul megküldetik.

Mindeme kedvezmények fejében az ezentúl belépő új tagok, ha
 belépésük alkalmával 30-ik életévüket még be nem töltötték, állandóan
 havi 3 koronát, ha belépésük alkalmával 38-ik életévüket még be nem
 töltötték, állandóan havi 3 korona 40 fillért, és ha 44-ik életévüket
 még be nem töltötték, állandóan havi 4 koronát fizetnek tagsági
 díj czimén.

Beiratási díj egyszer s mindenkorra 2 korona.

Aki 44 éves elmúlt, az tagnak többé fel nem vétetik.

Az egyesület minden egyes tagja 60 éves koráig állandóan biztosítva van baleset ellen.

Minden baleset, megtörténte után legkésőbb 24 óra alatt, okvetlenül bejelentendő.

Segélyezések kimutatása.

Halálozási segélyek.

Lapunk 38. számában kimutatott segélyösszeg 39.550 korona

Ujabb segélyek:

3193 Scharics Iván Bród, a neje halála után 150 korona

Balesetsegélyek.

Lapunk 38. számában kimutatott segélyösszeg 16.516 korona 66 fillér

A mig mi magyarok nagyjaink dicsőséges emlékét ünnepeljük és minden gondolatunkkal a hazaszeretetnek hódolva szabadságunk legnagyobb apostolának sirjához zarándokolunk, hogy a kivivott jókért soha nem szünő szeretettel rójjuk le hálánkat, addig a külföldet a népek erkölcsi hanyatlásából eredő botrányok foglalkoztatják.

Olaszországban a hitvesi hűség gyilkossággá fajul. Egy asszony megöleti férjét és úgy köszöni meg neki, hogy alacsony sorsból magához emelve, a jólét minden kényelmével elhalmozta.

Bécsben milliókat sikkaszt olyan ember, a kitől anyagi függetlensége távol tartotta a gondot és a nélkülözést és ezeket a fogalmakat talán nem is ismerte!

Mi vezette az egyiket, mi a másikat a bűn ösvényére? Megfejthetlen lélektani problémák előtt állunk-e, vagy mindkettőben csak a kor szelleme nyilvánult meg? Hát nemcsak a harag, vagy a bosszu a bűnnek a forrása; nemcsak a nyomor és a létfenntartás ösztöne készíteti az embert arra, hogy mások vagyonához nyuljon? Nincs szeretet és hála, nincs hitvesi hűség, melyet a legaljasabb szenvedély ne tudna legyőzni és nincs már semmi erkölcsi alapja a mai nevelésnek, hogy üres fogalommal vált a tisztesség még azok szemében is, kik annak oltalma alatt a már birt előnyöknél is nagyobbakra tehetnek szert?

Mi lehet az oka annak, hogy ezek az emberek minden kényszerítő ok nélkül mindenről lemondanak, mindent odavetnek, ha hiuságuk, vagy valamely szenvedélyük kielégi-

téséről van szó? Vagy tán a becsülettel megváltott társadalmi állás ma már csak arra való volna, hogy a bűn ösvényén könnyebbitse meg a haladást és lehetővé tegye a romlottság elpalástolását?

Ezek az egymást követő botlások úgy tűnnek fel, mintha az emberek tudva és akarva csak azért lépnének a becsület ösvényére, hogy annál háborítlanabban hódolhassanak a bűnnek, hogy annál nagyobb botlások elkövetésére vállalkozhassanak. A családi otthon tisztasága nevetség tárgya, a hozzátartozók jövője közönyössé válik előtte, ha szennyes vágyak elborítják a kedélyét és szenvedélyeinek kielégítését akkor mindenek fölé helyezi.

Ezen hibák gyakori nyilvánulása a figyelemben azt a gondolatot szüli, hogy itt nem is egyeseknek, hanem az egész társadalomnak hibáiról van szó. A társadalom hibái pedig az egyesek ferde neveléséből keletkeznek, melynek egyedüli célja az anyagi jólét. Már pedig az anyagiak utáni tulságos vágyakozás, azoknak mindenek fölébe helyezése, nem lehet az emberiség célja de nem is szabad azzá lennie, mert az összetartozandóságot felbontaná és oly lejtőre vezetne, mely minden haladást megakasztana.

A tudomány, mely után annyira törjük magunkat, erkölcsi alap nélkül csak önző célokat szolgálhat és az anyagiasságban elposványosodik. A tudomány nem eszköz egyesek önzésének kielégítésére, hanem örök fény, mely hivatva van az emberiség haladásához vezető utnak megvilágítására.

A társadalom hanyatlásának okai tehát a nevelésben rejlenek. Gyermekeink iránti kötelességünknek korántsem tettünk eleget.

azzal, ha a megélhetéshez szükséges tudnivalókkal tele tömve az élet rögös utaira kibocsájtjuk őket a nélkül, hogy felélesztettük és tápláltuk volna bennök azon eszméket, melyek a tudással párosulva saját javuk előmozdítása mellett másoknak is hasznára válhatnak.

Az anyának nemcsak az a kötelessége, hogy életet adjon gyermekének, hanem hogy zsenge korától beléoltsa a szép és jó iránti lelkesedést, a mások iránti szeretetet; helyes mederbe terelje vágyait, fékezze szenvedélyeit, mert csak ezek irtása mellett nőhetnek azok nagygyá és csak így lehet cselekedeteinek rugója az önzetlenség.

A vágyak fékezetlensége szüli a telhetetlenséget. A gyermek látszólagos apró hibái a férfikorban bűnökké növekednek és sokszor csak addig szünetelnek, míg elkövetésükhöz az alkalom hiányzik.

Társadalmunk minden rétege telítve van elégedetlenséggel. Sovár szemek tapadnak mások jólétére nem is gondolva arra, hogy a gazdagság ép oly büntetése lehet a Gondviselésnek, mint a milyen jutalom soknak a szegénysége. Mi értéke van a fukar ember birtokában levő kincsnek, melyet rettegve őriz éjjel és nappal?

Nem nagyobb boldogság minden kincsnél az a szegénység, mely igényeket nem ismerve megelégedetten halad az élet utain és közönyösen nézi a körülötte tündöklő fényt és pompát.

Ezzel nem az van mondva, hogy az anyagiakban ne keressünk semmit, hanem az, hogy nem a vagyon nagysága, hanem az életnek a viszonyokkal való összeegyeztetése, a kedély tisztasága és nyugodtsága adja meg az embernek a valódi boldogságot. Hányan voltak nagyjaink között, kik mostoha anyagi viszonyok között a nélkülözés minden keserűségén keresztül mentek és épen szenvedésükben fejlődött ki jövőendő nagyságuk csirája, míg mások bölcsőjüktől kezdve a jó módtól kisérvé nyomtalanul elenyésztek.

Mindezekből eléggé látszik, hogy a modern bűnök rugói nem a szegénységben rejlenek és a legjelentéktelenebbek esnek az ő számlájára; de a jó módban történt helytelen nevelésből kifejlődött erkölcsi züllés és az önzés szülte telhetetlenség szülő oka azoknak a bűnöknek, melyek a nyilvánosságot egy idő óta, oly sűrűn foglalkoztatják.

T. V.

A törökországi rabszolgakereskedés.

(T. V.) Még néhány évtizeddel ezelőtt úgy Konstantinápolyban, mint majdnem minden török városban nyilvános rabszolgavásárok voltak. Ezeknek betiltásával azt akarták elérni, hogy az emberekkel való kereskedés szégyenfoltját a haladás korszakából egyszer s mindenkorra kitöröljék. Ennek a jóakaratu erőlködésnek azonban csak az lett a következménye, hogy a nyilvános vásárokból kiltított emberkereskedők »áruikat« kevesbbé feltűnő módon otthon árusították. Erre a célra, hogy minden feltűnést elkerüljenek, kávéházakat, ugynevezett »Khán«-okat nyitottak, melyekbe mindenki szabadon beléphetett és az eladásra szánt emberanyagot ott megtekinthette.

Ilyen rabszolgaraktárak a Skutari, Tophana és Mehmed-Sultán negyedekben sokáig léteztek. A »legjava áru«, a kiváló szépségű cserkesz nők a Tophana raktáraiban voltak elhelyezve; de körülbelül tíz év óta az összes áruházakat Konstantinápoly központjában — messze az idegenek által lakott részekből — helyezték el, mert mégsem volt annyi bátorságuk, hogy az idegen hatalmak szemeláttára folytassák ezt a szégyenletes üzérkedést.

Ezeket a helyeket úgy látogatják akár csak a hivatalos tőzsdét és kötik bennök az üzleteket. Ha a vételárban megegyeztek, akkor a vevő az árut azonnali készpénzfizetés mellett átveszi és haza vezeti.

A hivatásos kereskedőkön kívül még magánemberek is foglalkoznak ezzel az üzlettel oly módon, hogy a nagyban átvett árut »kiművelve« tovább adják. Ezt a másod kézből való kereskedést leginkább nők üzik, még pedig magasabb körökhöz tartozók. Vásárlásaik többnyire csak gyermekleányokra szorítkoznak, kiknek ára meglehetősen csekély, két-három év múlva azonban értékük a tizszeresnél is többre emelkedik. Egy hét-nyolcz éves leánykának ugyanis, ha csinos arczu és jó testalkatu, körülbelül kétezer korona az ára, míg a mondott idő után huszezerrel többre is emelkedik, ha szépen kifejlődött. Ezeket a leányokat közvetítők útján szokták eladogatni és reklamahajhászás céljából fogatokon körülhordozzák a városban.

Az embereknek ily módon való elárúsításán senki meg nem ütközik és azt teljesen jogos dolognak tartja. A rabszolgakereskedés mindenestre szoros összefüggésben van a Mohamed által alkotott társadalmi renddel, a mennyiben az Izlam egyik sarkkővét képezi. A török társadalomnak elve ugyanis a két nem teljes elkülönítése és valamelyik vőlegénynek az a kívánsága, hogy jövőendőbelijét az egybekelés előtt megláthassa, a legnagyobb sértés volna a leány szüleivel szemben.

Mindkét nemnek megvan a maga külön lakosztálya, külön butora, foglalkozása, szórakozása s társadalmi élete. A török csak magának él a nélkül, hogy a közjával, vagy nyilvánossággal bármikép is törődnék, amiről elég bizonyosságot ad a városoknak szomorú elhagyatottsága és rendetlensége.

A törvények minden egyes embernek négy feleséget engednek meg, ha azt anyagi helyzete bírja. De lehetetlen volna az asszonyt a világ elől elzárva tartani, ha a cselédjei szabad emberek volnának. A rabszolgaság tehát a háremnek szükségleteihez tartozik és nélküle lehetlenné válnék

annak fentartása. Aki a rabszolgaságot eltörölné, az szükségkép a török ember családi életét is megsemmisítené, ezzel pedig az egész társadalmi rendet felforgatná. Ez a fő oka annak, hogy Törökországban a mi társadalmi szokásaink nem tudnak meggyökerezni.

A mostani Törökországban rabszolgák nélkül nemcsak az asszonyoknak a Korán szerinti teljes elkülönítése, de még a háztartás vezetése is lehetlenné válnék. A törvények ugyanis az asszonyt a fátyol hordására kötelezik és szemeit kivéve egész termetét el kell takarnia a férfiak előtt. Ha azonban cselédjei szabad nőkből állának, akkor alig találkoznék női cseléd, ki ezen törvény ellenére »idegen« (a ház ura) előtt fátyol nélkül megjelennek, már pedig különféle házi teendők elvégzése a folytonos elfátyolozást lehetlenné teszik. A ház fejének ezáltal a házban való tartózkodás meg volna nehezítve és bármely helyiségbe való jövetelét jeleznie kellene előbb, hogy a női cselédek időt nyerjenek arra, hogy onnét távozhassanak. A családi együttélés azonban a szabadság ilyen korlátozását el nem tűrheti.

A rabszolgáknál ez az elővigyázat szükségtelen. Az ur tulajdonai lévén, az bármikor és bármily állapotban szabadon láthatja őket, ha úgy akarja.

A rabszolgaszükséglet fedezése a régi időkben nagyon egyszerű volt. A szomszédos tartományok népessége soha nem volt biztonságban a törökök előtt még béke idején sem. Egyik betörés a másikat érte. A portyázó csapatok azon tartományoknak, melyeken átvonultak, az összes ifjúságát, sokszor még a legzsengőbb gyemekeket is, összeszedték hadi zsákmányként. A foglyoknak legszebbjeit maguknak tartották, míg a többi az őket minden alkalomkor követő kereskedőknek adták el, kik az árut a különféle városok vásáraitra elszállították. Minthogy a rabszolgakereskedés meg volt engedve, úgy vásárolták a szerencsétleneket, akár a dohányt vagy a cukrot.

A leghirhedtebb rabszolgakereskedő a marokkói Hadji-Abdullah volt. Valóságos óriás. Formátlan arcából vad tekintetű szemek villogtak és ülve úgy nézett ki, mint a prédára leső tigris. Az ostort, melylyel áldozatait »szelidítette« soha sem adta ki kezeiből. Tizenhat éves korában ment Törökországba, hogy szerencsét próbáljon. Semmije sem lévén, utközben néhány rabszolgánót lopott, kiken meglehetősen nyereséggel tuladott és a nyert összegen önálló üzletet nyitott. Első dolga az volt, hogy egy pár kiváló szépségű áruval a városok előkelőseit bejárván azoknak szolgálatait felajánlotta. Jó hírnevének megállapítása után mindjobban kiterjesztette üzleti összeköttetéseit és nagy vagyont harácsoltt össze. Egy ilyen kirándulás alkalmával rablók támadták meg és teljesen kifosztották. De ő nem esett kétségbe. A legközelebbi város kormányzóját felkeresve segítséget kért tőle és haladéktalanul a rablók után indult. Midőn két nap múlva visszatért, a kormányzónak adott ajándékok között két rablónak sajátkezüleg levágott feje is diszelgett.

Az egykor virágzó rabszolgakereskedés ma már szűkebb korlátok között mozog, mert jelenleg csak még a háremek szükségleteinek fedezésére terjed ki. Az a régi jó szokás is, hogy egymást rabszolgákkal megajándékozták, idejét multa, mert ilyen költséges kedvtelésekre ma már kevés embernek telik. Maga a szultán sem igen engedi meg magának a fényezés ezen módját és nagyra tartották azon

magában álló eseményt, midőn Adilé, Abdul-Aziz szultán nővére, bátyját egy rabszolgánóval megajándékozta.

Idők multán a törököknek a szomszéd tartományokba való betörései és rablásai lehetlenné válván, a rabszolgák beszerzési forrásai is kiapadtak és csak Georgia és Afrika maradt meg számukra. Konstantinápolynak háremeit azonban leginkább a cserkesz leányok népesítették be, mert Georgia lakosai kényelmesebbnek találták a pénzszerzésnek azon módját, hogy egyik a másikat adta el, mint a munkát. Habár a török törvények csak a más hitűket ismerték el jogos tulajdonnak és igazhitűek eladása soha nem volt megengedve, kurdok és cserkeszek mégis minden időben kerültek vásárra. A vevő csak azzal háritotta el magáról a felelősséget, hogy a vétel megtörténte után elmenőben oda kiáltotta a kereskedőnek: »Ebből a vásárból eredő minden bűnöm reád szálljon vissza«.

A törökországi rabszolgák helyzete mindenkor meglehetősen tűrhető volt. A leányok nagyobb része szabad asszonynyá válik és sokan közülük előkelő emberekhez mennek férjhez, mert ott inkább a rabszolgánót választják feleségnek, mint saját fajbelit. Ennek pedig az az oka, hogy a török nagyon hajlik a korlátlan uralkodáshoz és feleségétől is feltétlen engedelmisséget kíván, ami a sok összeköttetésekkel bíró benszülötteknél nem igen lehetséges. (Akár csak nálunk.) Az asszonyoknak a családi életre kiterjedő befolyása igen nagy és a férjet gyakran veszélyezi az anyós és a többi női rokonság beavatkozása; míg ellenben a rabszolgánó elhagyatottsága ilyen veszedelmet teljesen kizár. Ennek nincsenek igényei és örül megváltozott helyzetének. Még a legmagasabb méltóságokat viselő férfiak feleségei is rendszerint rabszolgákból kerülnek ki. A török nem is szégyenli származását tőlük, ellenkezőleg büszkélkedik vele.

A férfirabszolgák száma jelenleg már nagyon csekély. Nagyobb számban csak a szultán udvarában és az egyiptomi alkirálynál találhatók.

Ezekon kívül jóformán minden háztartásban van egy-két néger rabszolgánó is, kik a főzést és a durvább munkákat végzik. Egy négernőnek az ára 250—1500 korona között váltakozik. Jó szakácsnéért szivesen fizetik az utóbbi összeget, mert a török nők nem szeretnek a főzéssel foglalkozni. A néger nő a legnehezebb napi munkáért sem kap havi két koronánál több fizetést; de ha megöregedett, hűségének jutalmául férjhez szokták adni. A szabadságnak ezt a módját legszebb jutalomnak tartják.

Mindamellet, hogy a négerék ezerszámra kerülnek Európába, itt nem szaporodnak. Gyermekeik még ifju korukban elhalnak és harmadizigleni leszármazásról nincs eddig példa. Ha ez nem volna így, akkor Konstantinápolyt, Smyrnat és más nagyobb városokat ma már a mulattok annyira előzönlénék, mint Egyiptomot és Arábiát.

A férfi négerék sorsa sokkal szomorubb mint a nőké. A szabadoknak csak kevés foglalkozása akad és legtöbbször nagy nyomorban sanylódnak. Ezeknek a sorsa a kormány figyelmét is magára vonta és gondoskodott róla, hogy a hadi szertárban állandó foglalkozásuk legyen.

Alapjában véve tehát a rabszolgakereskedés

Törökországban a nők társadalmi állásának kérdése, a mennyiben a férfaktól elkülönítve külön társadalmat alkotnak és az együttműködést teljesen lehetetlenné teszik. Ennek a viszonyoknak megbontása a Mohamedanizmus létalapját támadná meg és ezért fázik a török a legkisebb ujitástól, ami ezzel bármiféle összefüggésben van.

Közlemények kertmivelés és mezőgazdaságról.

Mühle Vilmostól Temesvárott.

III.

A virághagymáknak szabadban való tenyésztése.

A virághagyma október kezdetétől november végeig ültetendő, ha az idő ugyan még kedvező hozzá. Mindenekelőtt ritka, jól és mélyen átdolgozott, egészen rothadt trágya és tiszta homokból álló, meleg napos fekvésű talaj szükséges. A hagyma nagysága szerint mélyebben vagy sekélyebben ültetendő, úgy hogy a Jácint, Tazetta, Nárczis és Tulipán fölött 10 centiméter magasságnyi föld legyen. Anemona, Crocus, Szironta fölött csak 6 cm. magas. — Mihelyest beáll a fagy, az ágyak vagy csoportok trágyával vagy szalmával néhány hüvelyknyire betakarandók, mely kora tavasszal — ha az erős fagy már kimarad — onnan eltávolítandó. Szironta és Anemona még tavasszal is előnyvel ültethető. A gyönyörű Gladiolus (ékliliom), mely egy kertben sem hiányozzon, csak tavasszal, korábban vagy később ültetessék, amikor is épen virágzása kívántatik. A szép Tubarózsa, jóillatu, tiszta fehér virággal, szintén csak tavasszal ültetendő és jó meleg, napos fekvést kedvel; virágzik augusztustól novemberig. Iris, úgy ősszel, mint tavasszal is ültethető és sok éven át megmarad.

Valamennyi virághagymánál vigyázni kell, hogy hajtásuk fölfelé történjen.

Friss trágya sohasem jó; ajánlom, mindig csak rothadtat használni; száraz időben tavasszal néhányszor jól locsolandó.

Mihelyest a lomb megsárgul, a hagymák a földből kiveendők, szellős, egészen árnyékos helyen szárítandók és néhány nap múlva a gyökerek tisztán, a levelek pedig közvetlen a nyak fölött levágandók, ennek történte után alsó részüket fölfelé, deszkák vagy száraz homokra teendő, a hol a kiültetésig maradnak.

Tulipánt, Nárczist és Crocust nem szükséges minden évben kivenni; 3 évig is a földben hagyhatók, de ezen időn túl teljesen elfajulnak, ha jobb talajba ültetnek át.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

A fátyol és a látás. Dr. Nagel Berlinben alapos vizsgálatot végzett arra nézve, vajjon a fátyol befolyásolja-e a látást. Az ő kutatásainak az eredménye az, hogy az a habos szövedék valami nagyon nem zavarja a látást. Egyébként ez nagyban függ attól is, hogy milyen módon kötik meg a fátyolt. Ha a fátyolt jó közel az arcához viselik, vagy ha a megnézendő tárgyat közel viszik a szemhez, akkor a látás nincs nagyon befolyásolva. Ha a szemlélő

a fejét nyugodtan tartja, akkor a látás könnyebben esik, mintha az illető mozgatja a fejét. És végül a fátyol szálainak az iránya is fontos, mert ezzel a tárgyak konturjai vagy kielepednek, vagy elmosódnak.

Kivégzett bálvány. A »Sanghai Mercur« a következő esetet beszéli el: Nemrég Taiyinen-Yung tartomány kormányzója áldozatot hozott a sárkányistennek, az »öt tó« és »négy tenger« sárkányainak és esőért könyörgött hozzájuk. Miután azonban, úgy látszott, hogy áldozatai nem részesültek kegyes fogadtatásban és kívánságai nem teljesültek, a kormányzó haragra lobbant és elrendelte, hogy egy papiros-sárkányt készítsenek, melynek az »aszály sárkányt« -át kellett jelképeznie. Néhány nappal később a papiros-sárkányt ünnepélyes felvonulással kiviték Sanghai déli kapuján, ahol a kormányzó a magas eget értesítette, hogy a sárkányt elégeti, miután állhatatosan vonakodik a népet esőben részesíteni. Ekkor egy veres ruhájú hóhér lépett elő, odalépett a »szárazság sárkány«-ához és egy hosszú karddal hét darabra vágta. A kormányzó, miután egy imádságot intézett a magas éghez és a többi sárkányhoz, megparancsolta, hogy a kivégzett sárkányt dobják tűzbe, mely parancsot azonnal teljesítették.

Villámhárító fák. Egy amerikai folyóirat fölfedezte, hogy a rézbőrűek vihar idején a nyírfák alá menekülnek. A dolognak van valami alapja, mert a különböző fanemek a villámcsapás veszedelmét illetőleg nagy eltéréseket mutatnak. Mialatt például egy bükkfát egyszer ér a villám, a tülevelüknél ugyanez a veszély tizenhatszor. Ez egyrészt a fa villamos vezetőképességétől, másrészt pedig a gyökerek formájától és attól függ, hogy milyen a talaj, amelyben az illető fanem legjobban tenyészik. Az idézett amerikai lap azt állítja, hogy Tenesseben eddig még egy fűzfába se csapott bele a villám, de kérdés, hogy mennyi fűzfa van ott egyáltalán a többi fanemekhez képest és hogy a közönséges fűzfáról van-e szó vagy pedig egy olyan fűzfanemről, mely csak Amerikában tenyészik.

Hova lesz az arany? Ezzel a kérdéssel foglalkozik egy amerikai tudós, aki különben azt kutatja általában, hogy hova jutnak a földből előkerülő érczek. Hát ez a kiváló tudós megmondja, hogy hová kerül a föld aránya. Kimutatja, hogy az amerikai forgóvások a romlott fogak betömésére évenként vagy nyolczszáz kilogramm aranyat használnak fel. Ennek a mennyiségnek az értéke pedig harmafél millió frank, amely érték a halál révén a földre kerül. Ha ez még három évszázadig így tart, mondja az említett tudós statisztikus, akkor Észak-Amerika temetőiben hétszázötven millió frank fog heverni aranyban, körülbelül az az érték, amennyiben most pénzzé verve az Egyesült-Államokban közkezen forog.

A világ legnagyobb gözőse. Ki nem olvasta gyermekkorában nagy gyönyörűséggel Jules Verne Úszó városát? Hányan bámulták az író élénk képzelőtehetőségét, de kételkedtek abban, hogy a Great Eastern a valóságban csakugyan lett volna? Pedig volt, szenvedett és kimult. Mert hajóknak is vannak szenvedéseik és a Great Eastern-nek ezekből bőven kijutott. Koraszülött volt és annak idején csodaszülöttnek tekintették. Csak rövid ideig teljesítette azt a szolgálatot, a melyre építették. Azután volt kábelhajó, kiállítási tárgy, szálló, kórház és sok egyéb, míg végre szétrombolták. Annak hozott az a hajó talán legnagyobb hasznót, a ki azért vette meg, hogy elpusztítsa, első tulajdonosainak csak

keserőséget és veszteséget okozott. És mégis az ő megalkotása volt az első lépcső a hajóépítés technikájának bámulatosan rohamos fejlődésében, a mely lehetővé tette, hogy néhány évtizeddel a Great Eastern vízrebocsátása után, a leviátánok egész serege népesítse be a tengert. A legifjabb, de a legnagyobb e hajóóriások között a Cedric, a melyet augusztus hónap 21-én bocsátottak vízre Belfastban a Horland és Wolff világhírű hajógyárából. Vízrebocsátása minden ünnepség nélkül, csaknem teljes csöndben történt. A hajó sulya a szárazon 15.000 tonna volt. Oly hatalmas teher, milyennek vízrebocsátását eddig még nem látta volt senki. Augusztus 21-én pontban 11 órakor adták meg a jelt a hajó vízrebocsátására és egy perc múlva már uszott a rengeteg alkotmány. Üresen, gépek és berendezés nélkül. Ezeket majd csak néhány hét múlva helyezik el a hajóban, azután megkezdí a versenyt óriási társaival. Csak néhány nappal korábban Németország volt színhelye hasonló eseménynek, a mikor a stettini Vulcan hajógyárban vízrebocsátották a Kaiser Wilhelm II. nevű hajót, melyet akkor a világ legnagyobb hajójának híreszteltek. Igazában azonban a Kaiser Wilhelm II. csak valamivel hosszabb, de egészségében jóval kisebb, mint a Cedric. A Cedric 700 angol láb hosszú és 75 angol láb széles, bruttó tonnatartalma 20.970 tonna, sulya teljesen megrakva 37.870 tonna lesz, míg a Kaiser Wilhelm II. hossza 706 84 angol láb, szélessége 72 angol láb, bruttó tonnatartalma 20.000 tonna és sulya teljesen megrakva 26.000 tonna lesz. A Cedric teljesen megrakva 10.470 tonnával lesz nehezebb, mint volt a Great Eastern és több mint kétszer oly nehéz, mint a mostani legnagyobb pánczélos hadihajó. A Cedric utasok és áruk szállítására lesz berendezve és Anglia és Amerika közt fog közlekedni. 3000 utasnak lesz rajta hely és a legénysége 350 főből fog állani. Menetsebessége azonban nem lesz nagy. E tekintetben a német társaságok messze fölülmulják az angolokat és úgy látszik, még sokáig meg is lesz az a dicsőségük, hogy a világ leggyorsabb hajóján német lobogó leng.

Epizódok Virchow életéből. Az erőszakos Bismarcknak sok keserőséget okozott az alkuvásra nem képes, merész szavu szabadelvű Virchow. Egy ízben — abban az időben, amikor a későbbi vas-kancellár még egyszerű Herr von Bismarck és miniszter volt csak — annyira kiélesedett a két politikus között az ellentét, hogy lovagias ügyre is került köztük a dolog. Párbaj nem történt ugyan, hanem Virchow sikerült tréfával tört ezuttal borsót nagy ellenfelének az orra alá.

*

A schlesvig-holsteini kérdés tárgyalása alkalmával történt, hogy Virchow hevesen nekiment beszédében Bismarcknak. A különben nyugodtvérű Bismarckot e kemény szavak annyira kihozták béketűréséből, hogy nyomban elküldte segédeit Virchownak. Hogy a párbajból nem lett semmi, az sem Virchowon, hanem Bismarckon mult. Mint kihívott félnek joga volt Virchownak a fegyverben válogatni. És Virchow élt is ezzel a jogaival. A maga fegyvertárából válogatott ki fegyvereket a bajvíváshoz. Nem kardot, sem pisztolyt, hanem — trichinás kolbászt. Épp abban az időben tanulmányozta a trichinának, ennek a veszedelmes élésködőnek az élete módját és az emberi szervezetre való pusztító ere-

jét. Azt proponálta tehát a segédeknek, hogy készítsenek két kolbászt, egyiket trichinás husból, a másikat egészséges husból. A párbajfelek aztán válogassanak bennük. A kinek a trichinás kolbász jut, az sokkal biztosabban halál fia, mintha az ellenfél kardja összekaszabolja, vagy golyója keresztüljárja.

És a bátor Bismarck, aki nem ijedt meg kardtól, a trichinás duellumtól megrettent.

*

Érdekes körülmények között történt meg életének egyik legjelentősebb epizódja, eljegyzése.

1848-ban, amikor élénk részt vett a forradalmi mozgalmakban, Laudenburg miniszter megfosztotta őt minden hivatalától. Alig hogy ennek hire futott, a würzburgi egyetem meghívta Virchowot a pathologiai rendes tanárságra. Mielőtt ezt az állását elfoglalta volna, eljegyezte magát Berlinben dr. Meyer Károly előkelő orvos és egészségügyi tanácsos leányával. Meyer elment Virchowhoz bucsuzni.

— Be kár, hogy el kell válnunk, talán jó hosszú időre, úgy lehet örökre — mondotta Meyer Minna Virchownak, miközben édesatyja a könyveket nézegette.

— Hát jöjjön velem — válaszolt Virchow. Legyen a feleségem.

Meyer Minna igent mondott s egy év múlva Berlinben megtartották az esküvőt.

*

Nevezetes, hogy mennyire nem volt pontos Virchow. Tanítványai tudták, hogy ha nyolcz órakor kellene megkezdnie előadását, akkor bizvást elmehetnek még akár egy órára is sétálni, mert Virchow mindig egy — sőt két órával is később szokott az előadásra jönni. Az esküvőjén is másfél órával megkésett, de akkor alapos oka volt rá. A dolog úgy történt, hogy a porosz rendőrség nesztét vette Virchow Berlinbe érkezésének s éppen akkor vonta felelősségre, amikor a templomba készült. Hiábavaló volt minden, Virchowot a rendőrségre kísérték s csak másfél óra múlva kapott engedélyt hogy Berlinben megesküdhessék s azután nyomban el kellett utaznia Würzburgba.

Alapos bizonyíték. Ez a mulatságos história Rómában történt. Egy féltékeny férjet arról értesítettek, hogy a felesége megcsalja. Egy napon akkor ment aztán haza, amikor odahaza éppenséggel nem várták. Egy idegent talált a lakásán, de ez az idegen azt állította hogy ő a fogorvos, akit őnagysága hivatott.

— Ugy? — kiáltotta a férj hitetlenül. — Akkor hát rögtön huzza ki az egyik fogamat!

Az idegen elővett egy fogót és szerencsésen kihuzta a férj egyik egészséges fogát. És a férj még nagy kinjában is a legnagyobb boldogsággal hálálkodott az idegennek.

A világ legnagyobb órája egy philadelphiai nyilvános épület tornyán látható. Az óra lapjának átmérője 25 méter. Az óra felhuzását egy három löerejű gőzgép végzi.

SZÉPIRODALMI RÉSZ.

A varázsgyűrű.

(Regény.)

— Sz. E. után T. V. —

(Folyt.)

Meghatottan könnyező szemekkel jött felém és egyszerre elmúltak a multnak minden kellemetlen emlékei. Érkezésünkről természetesen értesítve volt és ennek folytán kitűnő ebédet kaptunk s néhány üveggel abból a borból mely még szegény nagyatyámat öreg korában vigasztalta és megrövidítette életét.

Az öreg Marsh, házvezetőnőnek férje rég meghalt és minthogy helyét beleegyezésem nélkül nem akarták betölteni, nehézkes istállószagu fiu helyettesítette, kinek egy ifju, üde arcú leány segédkezett. Alig, hogy megebédeltünk, Watson urat jelentették be. Kíváncsi lévén ennek az embernek kilétéről, megizentem neki, hogy beléphet.

Gyermekkoromban ismertem egy öreg embert, aki ezt a nevet viselte és bérlőink között a leggazdagabb volt. Az ifju Watson azonban nem ismertem. Csak azt tudtam, hogy ez a Watson István annyira be tudta magát hizelegni az ügyvédnél és jószágigazgatónál, hogy az öreg halála után tisztartó lett és idővel mind nagyobb hatalomra tett szert.

Lord St. Ives is mindent csak a Watson szemén át látott és Marchmond is hivatalában hagyta, mert a birtokon sok nagyon czélszerű javításokat eszközölt. Ezek után természetes, hogy nagyon kíváncsi voltam erre az emberre, ki egész birtokomat úgy ismerte, mintha sajátja lett volna. Amint megpillantottam azonban, mindjárt ellenszenvet éreztem iránta. Nem tudnám megmondani miért, de nem tehettem róla. Csinos ember volt és nem lehetett 34—35 évesnél idősebb. Magaviselete kezdetben kifogástalan volt, de a beszélgetés hevében megfélekedezett magáról és olyannak mutatkozott a milyen tényleg volt: hiu, önhitt és hatalomra vágyó. Már pedig nem volt szándékomban magamon kívül más urat ismerni az én házamban és ezt azonnal értésére is adtam Watsonnak. Ez a kijelentésem nem igen volt inyére, mert ha Ferres jelenléte nem feszélyezte volna, bizonyára nem fékezte volna haragját a különben sem udvarias feleletében.

Gaston alig néhány szót beszélt az egész idő alatt, de Watson feltűnő kíváncsisággal figyelte, ami az ő vizsgáló tekintetét sem kerülte ki, mert midőn a bérlő kiment a szobából így szólott hozzám:

— Ez nagy gazember lehet, de miután birtokod az ő keze alatt jó karban van, helyedben meghagynám őt benne. Ha volt is haszna az utóbbi 10—12 év alatt, ebből nincs kára Neville-Courtnak. Én nem is tennék mást, mint néhány udvarias szó után visszamennék Londonba és tovább szórakoznám, mert ugysem értesz a gazdasághoz.

— Igazad lehet — szóltam de nekem ez így nem tetszik.

— Miért nem? — kérdezte Gaston — nem-e vagy eléggé gazdag?.. Különben ne beszéljünk erről. Jó éjszakát öregem.

Magamra maradva gondolkoztam a dolog felett. De bármennyire becsültem Gaston barátom praktikus

észjárását, mégsem adtam neki igazat és az a sejtelmem támadt, hogy az életben sok kellemetlenség vár reám.

Másnap épen a reggelinél ültünk, mikor Heatheote Boisból Lord St. Ives szolgája megérkezett. Levelet hozott a ladytól, ki előzékeny udvariassággal meghívott bennünket kastélyába.

»Ossza meg nagykorúságának első napjait régi barátjaival — írta — mert hazaérkezésének első napja nem valami örömteljes lehetett, hacsak Ferres ur társasága fel nem vidította. Jöjjenek mielőbb. Vig emberek vannak most nálam és igyekezni fogunk, hogy kellő szórakozást találjon. Anyira vágyódom régi barátom fiát látni!«

— Mit mondasz ehhez? — kérdeztem Gastont a levelet átnyujtva.

— Azt ami benne van, hogy Neville-Court jelenlegi tulajdonosa az előbbinek példáját követheti. Lady Caroline már egy év óta be van mutatva a társaságban, de még egyetlen kérője sem akadt.

— Hallod Gaston, ez mégis sok! — tiltakoztam — te azt akarod velem elhitetni, hogy önzetlenség nem létezik a világon. Tegnap este azt mondtad, hogy ispánom gazember, ma pedig az első kedves üdvözlésnek, melyet új otthonomban kaptam, már is lerontod értékét gyanakvó megjegyzéseiddel. Nincs is többé kedvem oda látogatóba menni.

— Ne vedd a dolgot komolyan — felelte békitőleg — tréfa volt az egész. Meg vagyok róla győződve, hogy ez a meghívó teljesen őszinte. Arról azonban meg fogsz győződni, hogy lady St. Ives sokkal hidegebb, mint ezen levélnek hangja. Az a hire is meg van, hogy szeret házasságokat közvetíteni. Csak menjünk oda, ha megtekintettük Watson urnak munkálkodását. De úgy hallom, mintha jönne.

Csakugyan ő volt és nem is válaszolhattam, mert belépett a szobába. Felkeltem, hogy a birtokot megtekintsem.

Lóra ültünk és kilovagoltunk. Daczára annak, hogy nem értettem a gazdasághoz, mégis észrevettem, hogy minden a legjobb karban van tartva. Néhány bérlőhöz is betekinttünk, a Neville-Crossi plébánosnál villásreggelit vettünk magunkhoz és végül Home Farmot is meglátogattuk, mely Watson tulajdonát képezte

Már csaknem este volt midőn oda értünk.

— Legyen szerencsém egy pohár sörre uraim — kért minket Watson.

— Már annyi sört ittunk Watson ur — felelte Ferres — hogy nem birunk többet.

— Tessék még azt is hozzátenni, hogy nincsenek ilyen rossz italhoz szokva — mondta Watson kellemetlen mosolylyal. — De ne féljenek, az én söröm nem olyan rossz, mint amit a szomszédaim kínáltak.

Ezalatt beléptünk a házba. Watson egy nagy terembe vezetett, melynek dohányfüstös és dohos levegője azonnal elárulta, hogy rég nem volt szelöltetve. Watson magunkra hagyott, hogy elhozza a sört. Én nagyon ki voltam fáradva a lovaglástól és egy-két szót váltva Gastonnal végignyújtózkodtam ülőhelyemen. Gaston követte példámat. Alig hogy kényelembe helyeztük magunkat, a velünk

szemben levő ajtó kinyílt és a küszöbön elhanyagolt, vad tekintetű öreg asszonyt pillantottunk meg. Mi árnyékban voltunk, de a leáldozó nap utolsó sugarai éppen az asszonynak arcára estek és én mintegy megbabonázva reá bámultam. Olyan arc volt az, mely ifju korában feltűnő szép lehetett, de a vénség és betegség teljesen lerontották. Szemeinek bizonytalan révedező tekintete pedig a megzavarodott léleknek tanujelét adta.

— Ki van itt? Hangja után ismernem kell azt, aki beszélt. Melyikük volt, feleljenek. — Kérdezte a nő.

A meglepetés nem engedte, hogy hamarjában feleljünk. Ezalatt Watson megjött és egy tálczán üvegeket és poharakat hozott.

— Jőjj nénem — mondta idegesen midőn meglátta az öreget a küszöbön — ne háborgasd az urakat.

— Beteges asszony — mondá hozzánk fordulva és a homlokára mutatott.

— Ne beszélj István! — Az a hang, melyet az imént hallottam, egy Neville-é volt, melyik az kettőjük közül? — kérdezte ismét.

— A mi fiatal urunk, Neville Ferencz van itt — felelte Watson.

Az öreg asszony felkaczagott és oly mozdulatot tett felém, mely fenyegetésnek is beillett volna.

— Tehát ön a fiatal birtokos, a Neville Dick fia, aki nem fél, hogy a Home Farm házfedele reá szakad és maga alá temeti? — Neville Dicknek a fia, ki most tulajdonába akarja venni azt a vagyont, melyet apja csalással és lopással szerzett meg. Ismerem már, méltó lesz atyjához, ki távol Indiában összehalmozta aranyait de egyetlen garast sem juttatott a szegény rokonainak. Dick a nábob, az uszorás, a tolvaj! . . . Hallgass István, beszélni fogok! Ezen a vagyonon nem volt áldás, nem is lesz soha! Egyedül halt meg, nyomorultan, elhagyatva és daczára nagy vagyonának nem volt senki, aki szeretne volna; ezzel is úgy lesz! Ennek sem lesz otthona soha! Bűnhődni fog atyjának a bűneiért, mert meg van átkozva egész nemzetsége.

Az öreg asszony utolsó szavai élesen hangzottak és vad tűzben égő szemeit le nem vette arczomról. Keskeny, csontvázza aszott kezeivel beszéde közben egyre arczom előtt hadonászott.

Ez a váratlan jelenet nemcsak engemet rémített meg; de Ferres is meg volt ütközve, Watson pedig olyan fehér volt mint a halott.

— Jőjj nénem — ismételte újra és az öreg asszony, miután elmondta, amit akart engedelmesen követte.

— Ez aztán kellemes fogadtatás volt — kezdte Gaston midőn magához tért. — Bárki legyen ez az öreg asszony, annyi bizonyos, hogy nem igen kedvelte atyádat.

— Bárhogy áll a dolog, mégis megbotránkoztató. Menjünk ebből az átkozott házból. Tényleg úgy érzem magamat, mintha fejemre akarna szakadni az egész.

— Ostobaság! Hogy lehet ennyire felindulni egy örült nyilatkozatain. Még egy pohár sört megiszunk és megmagyaráztatjuk a történeteket, bizvást maradhatunk.

— Nos uram, — fordult a belépő Watsonhoz — ez az a fogadtatás, melyben a földesurat részéssíteni szokás? Volna szives ezt a dolgot tisztázni!

— Jóságos Isten, — felelte kétségbeesetten

Watson — mivel magyarázom mással, mint azzal, hogy örült a szegény. Azt elhiheti uram — folytatta hozzám fordulva — hogy sokat adtam volna érte, ha ez a dolog meg nem történik, de hát ez a szegény nő már évek óta van ilyen állapotban és a legnagyobb izgatottság vesz rajta erőt, ha a Neville-családról valamit hall.

— De honnét van ez? — kérdeztem — Micsoda összeköttetése lehet neki az én családommal? És mi jogon merészel boldogult atyámról így beszélni?

— Ha megengedi, erre a kérdésre adós maradok a felelettel — válaszolt Watson határozottan, de tiszteletteljesen. — Én csak annyit mondhatok, hogy nénem nagyon érdeklődött az idősebb ág iránt és elejétől fogva — bocsánat ezen kifejezésért — bitorlónak tartotta Neville Richárd urat, az ön boldogult édes atyját. Más felvilágosítással nem szolgálhatok, de őszintén sajnálom az előbbi kinos jelenetet és ígérem, hogy nem fog többé ismétlődni.

Nemsokára ezután elbucszunk Watsontól és haza lovagoltunk.

— Ferres! — szóltam barátomhoz — tudsz valamit az én családomról?

— Keveset.

— Nem volt valami különös története?

— Az öreg Neville Guy-nak igen is nem csodálkoznám, ha regényének ez lenne az epilógusa. De hagyjuk az elmúlt dolgokat nyugodni. Neville Guy meghalt és ez az öreg asszony is már megért a halálra. Ne igyekezz feleleveníteni a régi botrányokat.

— Nem tehetek másként. Ez a jelenet nagyon felizgatott és nyugtalanít. Pedig én teljesen ártatlan vagyok benne. Ki ez a Watson? és miféle összeköttetésben van . . .

— Nénjével — vágott közbe Gaston. — Bizonyára rokona. Ne mélyedj bele az elmúlt dolgokba. Fogadd meg tanácsomat és hunyd be szemeidet.

Felsőhajtottam. Azt mondhatom, hogy az én örökségemhez vezető ut nem éppen a legszebb. Holnap indulunk Heatheote Boisba, hogy elfelejtsük azokat a kellemetlenségeket, melyekben oly hamar részt vettünk . . .

V.

Még nagyon rövid időt töltöttem Heatheote Boisban arra, hogy környezetemről helyes itéletet mondhassak. Talán kissé tulságosan vágyódtam ide, azért vesz most erőt rajtam a csalódás érzete. A mult este valósággal boldogtalan voltam Neville Courtban. Annak a borzasztó vénasszonynak az átka megmérgezte otthonom levegőjét annyira, hogy lázasan a csomagoláshoz fogtam, szabadulni akarván mielőbb erről a helyről és daczára Gaston gunyolódásának, önmagammal el akartam hitetni, hogy Heatheote Boisban igazi otthonra és anyai szeretetre találok lady St. Ives részéről. Oh Istenem, még magam előtt is elpirulok arra a gondolatra, hogy »anyai« érzelmekkel vádolhattam ezt a művelt, gőgös uri asszonyt.

Neville Courtról reggel szándékoztam elutazni, de Watson az utolsó pillanatban még annyi különféle dologgal állott elé, amelyekből melleleg megjegyezve semmit sem értettem, hogy az egész dél-eltötmet lefoglalta. Mialatt beszélt, mindig engem

figyelt és meggyőződhetett róla, hogy a gazdasági dolgokban teljesen járatlan vagyok. Így azután kényszerűségből azt kellett tennem, amire Ferres előbb rá akart beszélni, hogy hagyjam a birtok felügyeletét Watson kezében. Mindent aláírtam, amit kívánt, azután halálra untatva, meggyötörve, néhány órával később indultam el, mint ahogy szándékoztam.

Podgyásznukat előre küldtük és mi ketten lóháton tettük meg az utat Heatheote Boisba. Ez meglehetősen kalandos vállalkozás volt részünkről, mert az utat nem ismertük, vezetőt pedig nem vittünk magunkkal. Délután négy óra lehetett, midőn egy faluba értünk, melyet, ha helyesen megyünk, nem kellett volna érintenünk. Épen azon tanakodtunk, bemenjünk-e a piszkos sörcsarnokba, midőn néhány lovas — két férfi és egy hölgy — utolért bennünket és egy jókedvű hang felénk kiáltotta:

— Szavamra, ez Neville Ferencz és Ferres Gaston! Kellemes találkozás. Ha egyenesen Neville Courtból jönnek, akkor jó öt mértfölddel több utat tettek a kelleténél. Én azt hittem, hogy ily világlátott utazók jobb szimattal birnak.

Lord St. Ives volt az, aki beszélt és barátságos mosolylyal mellénk lovagolt.

— Igazán örülök, hogy látlak és önt is, Ferres, üdvözlöm körünkben. Ez itt Trevor Digby báró, ez a másik Carrie — emlékszel még Carriere -- régi játszótársad. Ez Neville Ferencz, aki bábuidat megégette és macskáidat kinozta.

(Folyt. köv.)

Két kamaraelnök.

Irta: Takáts Sándor.

Jámbor eleink a magyar kamara elnökeit, még ha emberséges emberek voltak is, egy renden tartották a haza ellenségeivel. Azt hitték, ezeknek a kezén és eszén fordult meg mindaz, a mi az országot sujtotta. A tömérdek birtokelkobzást, az elviselhetetlen adókat mind a magyar kamarának rótták föl. Így aztán nem csoda, ha a nép ezt a kormányzékot minden tisztességéből és becsületéből kitudta. Persze, csak kevesen sejtették, hogy a reánk nézve sérelmes dolgokat egytől egyig Bécsben főzték, s a magyar kamara csak föltálalta. Sokszor még ezt is keserves képpel tette, s a bécsi udvari kamarával ugyancsak pörbe szállott, a mig derekát beadta.

Ha már ama kormányzékban saját véreinkre is gyűlölet szállott, s ha országszerte megkiálták, hogy ő kigyelmök lánczokat forrasztanak a lelkiismeret és a szabadság megszorítására: gondolhatjuk, minő szemmel nézték ott az érdemetlen a bünt bünre halmozó idegeneket. Mert hát ilyenek is ültek ama polczos hivatalban.

A mikor a vitézlő vitéznek, a rettenthetetlen Zrinyinek, Frangepánnak, s az ősz Nádasdynak fejeik lehullottak, a magyar és a rebellis egy forgalommal lőn! Tökölyinek rongyos és koplaló hadait ideát hazájukért küzdő vitézeknek, a Lajtán tul lázadó rablóknak hívták. Gyanus volt minden magyar. Kollonits Lipót még a ven Szelepcsényi érseket is azzal vádolta, hogy Tökölyinek osztályosa! Vadon vad viszonyok között, de mégis beállt nálunk a németség virágzakasza. Hiztak a német katonák, ment a tisztek garatjára elég — s koplalt a földönfutó magyar.

Igy állván a dolog, a megbizhatatlan magyarok helyett a főbb hivatalokat németekkel rakták meg. Ugy a pozsonyi, mint a felsőmagyarországi kamara élére kiváló és érdemes németek kerültek. Hát lássuk a maga valóságában, milyenek is voltak e kiváló és érdemes urak?

A szeptesi kamara élére (mint adminisztrátor) Volkra Ferdinánd Ottó gróf került. A derék gróf a bécsi udvari kamaránál kezdte pályafutását. E korban a tudatlanság itt ugyan nem volt ismeretlen dolog, de Volkra gróf mégis annyira tultett a többin, hogy az udvari kamarától menesztették (ob singularitatem ingenii seu potius genii sui in illa functione parum adhibitum). Ő felsége azonban nem engedte, hogy a jeles gróf a jó hivatalok országából kiszoruljon. Szabadjára hagyta, hogy ott szálljon meg a kedve, a hol tetszik. Mivel Lipótvár építéséhez épp akkor felügyelő kellett, Volkra gróf ezt az állást választotta magának. Lipótvára Volkra felügyelete alatt épült is szépen. A baj csak az volt, hogy többet loptak, mint a mennyt építettek. Erről a dologról (a lopásról s nem az építésről) vagy fél-mázsányi irat maradt ránk. Volkra grófnak (ob manipulationes et innumeras tricas) innét is távoznia kellett. Ezután került a szeptesi kamara élére.

Felső-Magyarországban akkor a labanczok voltak az urak; az ember napokon át csupa konfiskált jószágokon járhatott. Magyar földesur csak szörva-hintve lappangott egy-egy; s az sem tudta, meddig mondhatja az övét övének. Volkra uram akképp kezdte a hivatalát, hogy a királyi szőlőkből meg a lefoglalt jószágokból kiválasztotta a legjobbat, s a föld népével a maga javára műveltette. Mivel a lefoglalt ingóságok mind a kamarához kerültek, Volkra gróf beállt a kótyavetyések közé, s az értékesebb tárgyakat a maga számára összevásárolta. A régi magyar családok feltett kincsei ily módon potom áron Volkra birtokába kerültek. Ez még csak hagyján; az ilyen ellen panaszt nem igen tettek; hanem a mit hivataltársai ellen elkövetett, az már csakugyan czudarság számba megy. Minden magyar ellen gyanakodván, a kire csak tehetett, rágalmakat szórt, s minden igaz ok nélkül állásuktól s vagyontuktól megfosztotta. A királyi javak igazgatói akkoron Győry Mihály és Bálintffy János uraimék valának. Volkra mindkettőt megfosztotta hivataluktól. Bálintffyt vasraverette s birtokát is lefoglalta, jöllehet, maga a bécsi kamara is teljesen ártatlannak találta őt. A két magyar helyébe a Keczer-család kutya-idomitóját, Draheim Vilmost nevezte ki a fiskusi jószágok igazgatójává. Ez a Draheim aztán rövid idő alatt annyit lopott és csalt, hogy néhány év alatt gazdag emberré lett. Pedig mig Keczernek szolgált, semmije se volt, s még Keczernek szolgálólánya is csak immel-ámmal ment hozzá nőül!

Volkra uramnak a derék Hartyáni Imre tanácsos sem tetszett. E talpig becsületes ember ellen alávaló rágalmakat terjesztett, vizsgálatot indított, s végül mint felségsértőre a legsúlyosabb büntetést követelte. Megvizsgáltatván e gyalázatos pör iratai, Hartyányit teljesen ártatlannak nyilvánították, s nehogy nyilvánosságra jusson Volkra gyalázatos eljárása, I. Lipót szigoruan meghagyta, hogy a pör összes iratait elégecsék!

Eközben a megyék és városok részéről Volkra ellen úgy ment a sok panasz és följelentés, mint az árviz. Állása tarthatatlanná válván, végre is elmozdították őt. Pályafutása azonban ezzel még

nem ért véget; mert I. Lipót hamarosan a pozsonyi magyar kamara vicze-elnökévé nevezte ki. Mig a szepesi kamara élén állott, semmiféle számadást sem tudtak tőle kapni, most, hogy Pozsony felé vette útját, minden gyanus iratot magával vitt A Szepességben csak egy csomó gyanus követelést hagyott (*diversis frivolis praetensionibus*). A magyar családoktól elragadott kincseket, miket mint a kamara feje majdnem ingyen szerzett meg, egész sereg ládában szállította Pozsony felé. Ezeket már mégse vihette el szárazon, mivel az udvari kamara megtudta és Pozsonyban lefoglaltatta. De törvényt azért nem álltak vele, s hivatalát minden akadály nélkül elfoglalhatta.

A szepesi kamara élére Lipót 1675-ben Walsegg (Wagele) bárót helyezte. A mit ez az ember művelt Felső-Magyarországban, az már egyenesen hihetetlen. Nincs az a bűn, a mit büntetlenül százszor el nem követett! Nem hazánkfainak, nem a megyéknek és a városoknak panaszait és vádolásait vesszük figyelembe, habár ezek is a valót adják, hanem a német katonai hivatalok és a német tisztviselők jelentéseit. Még ezek is hajmeresztő dolgokat sorolnak föl. Valóban találóan jellemezte a magyar kancellária, mikor 1680 augusztus 3-án hivatalos fölterjesztésében Walsegg-et rabló deszpotá-nak mondotta!

Hivatala elfoglalása után első dolga volt, hogy az összes tiszteket megfélemlítse, s mindenben készséges szolgálivá tegye. Mivelhogy minden szabad annak, a kitől minden kitelik, az eszközökben nem igen válogatott. A harminczadosokat, tiszttartókat, ispánokat stb. maga elé hívatta, s minden himezés-hámozás nélkül ajándékot s bizonyos évi összeget követelt tőlük. A ki becsületes volt, s ajánlatát nem fogadta el, annak pusztulnia kellett. Az ilyeneket addig üldözte, míg vagy börtönbe kerültek, vagy elpusztultak. »Arra törekedett, — írja a katonai élelmezési hivatal — hogy e becsületes embereket életüktől s jó nevüktől megfoszssa; az udvarhoz küldött gaz jelentései még sirjukban sem hagyták az illetőket pihenni; ott is rágalmakkal halmozta őket!« Voltak ilyanok is, a kik hivataluk s vagyonuk elvesztése mellett a börtönbe kerültek, mivel a Walsegg-féle farkas-egyezséget visszautasították. Bélyi István, Békelyi László, Tarnóczy, Keresztes, Horváth Márton uraimékat ezért verték vasba. Az imigyen üressé lett hivatalokat Walsegg aztán a legtöbbet ígérőnek pénzért eladta. Igen értvén a zsarolás mesterségéhez, a megyéket és a királyi városokat addig zaklatta, addig fenyegette, míg külön-külön 200 forinttól 500 forintig terjedő évi ajándékkal magukat meg nem váltották. Így járt el a nemesi családokkal is; ha nem fizettek, lázadással vádolta őket, s lefoglalta javaikat. Még a dühöngő pestist is a maga javára használta, mert a meghalt nemesek jószágait hagyaték címén (*nomine caducitatis*) lefoglalta. Azzal nem sokat törődött, ha az illető családnak törvényes örökösei voltak. Így a pestishen meghalt Ödönffynek öt kiskoru gyermeke maradt, Walsegg mégis lefoglalta birtokát, mint a kincstárra szállított hagyatékot.

A »nagy Lipót« uralkodása alatt mindezeket évekig büntetlenül üzhette. A mi panasz a kamarához jött, azokat megsemmisítette; ha egy-kettő föl is tévedt Bécsbe, arra nem sokat adtak ott. Az 1680. évben azonban egyszerre seregével jöttek a panaszok Bécsbe. A dolog úgy történt, hogy Walsegg összetűzött Draheim Vilmostal, a felsőmagyarországi

fiskális javak igazgatójával. Nem csoda! hisz mind a ketten egy uton igyekeztek meggazdagodni. Draheim erre magához a királyhoz fordult panaszával és Walsegg gáztetteit egytől-egyig felsorolta. Százhatvanhét oldalra terjed Walsegg eme bűnlajstroma! Egymaga is elegendő arra, hogy forradalmat keltsen az országban. Nyomon követte ezt a följelentést a török nagyvezéré, a ki a konstantinápolyi császári rezidens útján követelt elégtételt a debreczenvidéki alattvalók fosztogatásai miatt. Az erdélyi fejedelem panaszait Walsegg ellen Vajda László uram vitte Bécsbe. A legfőbb labancz: Báthory Zsófia levélben önté ki lelke keserüségét Walsegg ellen; a jajgatás — írja a királynak — óriási, a lázadóknak sokkal jobb dolguk van, mint ő fölsége leghivebb alattvalóinak! Zrinyi Ilona is levélben mondá el, hogy rázogatta le Walsegg báró vállairól a törvények terhét, s minő vétkekkel vétett. Holló Zsigmond és Madarász Márton kamarai tanácsosok is följelentték saját fejüket, Walsegg-et; sőt is, borsot is eleget adtak szavuknak, s arra kérték ő felségét, bocsátaná őket Pozsonyba, hogy Walsegg gazdálkodását szóval előadhassák. Az ősz Holló Zsigmondot föl is rendelték Pozsonyba, de Walsegg erővel visszartartá őt. A katonai élelmezési hivatal 1682 márczius hónapjában terjedelmes jegyzőkönyvben számolt el Walsegg tetteivel; nem sorolja föl részletesen, hanem osztályokra osztja bűneit, s mindegyikre példakkal szolgál; egyuttal kimondja, hogy Walseggnek a bűne, ha a magyarság a németeket teljesen megutálja. Ez utóbbi dolog nem volt ujság, mivel maga Walsegg báró is megírta a királynak, hogy a magyarok őt a halálnál is jobban gyűlölik!

A vádak eme halmazára Walsegg keveset felelt; inkább azok ellen fordult, a kik őt följelentették. Először is Draheim Vilmostól rántja le a leplet. Hosszu fölterjesztésben mutatja ki, mennyit csalt és lopott e jeles férfiú. Azelőtt — írja Walsegg — a fiskális javakból tartották a katonákat élelemmel, s azonkívül még a legrosszabb években is nyolczvanezer forint jövedelem folyt be. Mióta Draheim kezeli a javakat, a katonák semmit sem kapnak, s jövedelem alig van. Egyedül önmaga gazdagszik, holott kutyapezér korában egy fillérje sem volt.

Miután Draheimmal végzett, Volkra gróf ellen fordul; aláváló rágalmazónak mondja őt, a ki mint a szepesi kamara feje máig sem számolt el a bevételekkel, s a kiról köztudomásu, mennyit zsebelt, mennyit szerzett — a másébol.

Mivel Draheim ellen más oldalról is sűrűn érkeztek a panaszok, a jeles férfi megérezvén a bajt, Bécsbe ment, hogy eligazítsa. Lipóthoz intézett levelében elmondja, hogy Bécs felé menet »a leggazabb rebellisek rablócsordáival« találkozván, Morva felé vette útját. Itt ruhája után magyarnak nézték s börtönbe vetették. Arra kéri tehát ő felségét, hogy szabadítsa ki őt azonnal e veszedelmes helyről. Kérését rögtön teljesítették, s nemsokára már Bécsben mulatott, a hol Lipót ő felsége is többször fogadta. A pozsonyi magyar kamara 1681 márczius 11-én arra kérte ő felségét, hogy Draheimot veresse vasra, s fogva vitesse Kassára, mivel önként úgy sem megy vissza bűneinek színhelyére. Lipót azonban nem egykönnyen ejtette el derek hiveit, s a vasraveretés helyett 1681 sept. 5-én 150 forintnyi utiköltséget utalványozott Draheimnak, a ki minden bántódás nélkül tért Kassára, s julius

hónapban már új utasítást kért az udvari kamarától, miként járjon el ezentul hivatalában.

Walsegg ügye is ilyenformán dőlt el. A sok bűn miatt hajaszála sem görbült meg. Lipót ugyan maga is kijelenté, hogy a panaszok súlyosak (das gemaine Geschray gross und vielfältig), de azért csak annyit tett, hogy 1681 július 29-én Trautmansdorf grófot kiküldé a panaszok megvizsgálására. Mig a vizsgálat tartott, Walsegg uram tovább is a régi módi szerint igazgatta hivatalát. S ki tudja, meddig teszi ezt, ha Tökölyi Kassát el nem foglalja. Walsegg e veszedelmet előre megsejtette, s még az ostrom előtt Bécsbe menekült, hol vigan élte világát.

Mig ezek a Szepességben történtek, azalatt Pozsonyban Volkra grófnak is meggyült a baja. Mivel multját mindenki ismerte, Kollonits Lipót elnök és a magyar tanácsosok az új másodelnököt a legnagyobb haraggal fogadták. Bármit akart Volkra, leszavazták, bármi ellen küzdött, azt a többiek keresztülvitték. Így aztán Volkra mást nem tett, mint a tanácsosokat vádolgatta ő felsége előtt. »Szenvedek Felséged hűsége miatt, — írja 1681 márczius 31-én a királynak — de az üldözésért és gyalázatért, mit itt kell kiállnom, bőven kárpótól, hogy Felséged helyesli eljárásomat!«

A ravasz Volkra csak leste az alkalmat, mikor töltheti bosszuját a tanácsosokon. Ez az alkalom nemsokára elérkezett, de nem a tanácsosoknak, hanem a saját nyakát szegte.

Régi szokás volt, hogy a bécsi és a pozsonyi kamara elnökeinek és tanácsosainak a konfiskált jószágokról vadakat, halakat s borokat küldöttek. Az 1681-iki újévre Szombati uram, a csáktornyai fiskális-javak igazgatója 72 csöbör bort küldött a magyar kamara részére, Volkra máskor az ilyen ajándékot nagyon szívesen vette, sőt kereste, de most a város utcáján a szekereket megállította, s nagy közönség jelenlétében a borokat lefoglalta. Ott az utcán minden hordót fölnyittatott, a borokat megkóstolta, s minden hordóból további kóstolásra egy-egy jókora butykossal hazavitetett. Aztán följelenté az egész magyar kamarát, s vizsgálatot rendelt Szombati ellen. Lipót Volkra jelentésére a magyar kamara részére küldött borokat, miután kitűnő minőségük felől biztosították, a bécsi udvari pinczébe vitette.

A magyar kamara tanácsosai: Horváth, Ghylányi, Partinger, Motsch, Majthényi és Bornemissza 1681 február 28-án feleltek Volkra vádjaira. Gyalázzattal illetett mindnyájunkat — írják a királynak, — pedig a borok küldése tudunk nélkül történt. Ha ez bűn, úgy Volkra bűne a legnagyobb, mert ő kapta a legnagyobb hordó bort. Ő kigyelme nemcsak kereste, hanem megkövetelte az ilyen ajándékokat, és a derék vadakat s borokat a bécsi piacon árultatta. A bécsi kamara részére évenként sok kitűnő olasz bort és csemegét küldenek, s ez ellen senki sem emelt panaszt. Ideje, hogy ő felsége ez embertől megszabadítsa őket! Kollonits erélyes föllépésére ő felsége csakugyan menesztette Volkra grófot, de kitűnő szolgálatai fejében 1682 január 31-én évi 1000 forintot rendelt részére a magyar kamara jövedelmeiből!

Ime ilyenek voltak a kiváló és érdemes németek; kik nálunk szolgáltak, s kik a szegény kurucz hadakról csak mint lázadó raplócapatokról szóltak és irtak

Bánffy Dénes halála.

(Egykori feljegyzések után.)

Már csak az vala hátra, hogy a fejedelem confirmálja Bánffy Dénes ellen való sententiáját, de attól tartván, hogy a fejedelemasszony az urát elveri róla, újabb practikához nyula Teleki a mellette valókkal és a fejedelemasszonyra annyira felingerlék a fejedelmet, hogy egynéhány napig még a fejedelem házába sem mert menni a felesége. Az alatt a fejedelem subscribáltatta a sententiát, Csáki Lászlót expedialák Bethlenben, hogy Bánffynak fejét elüttesse. Ki is felette postán mindenütt éjjel-nappal ügétést-nyargalást sietvén, és nemes emberek, papok lovait is postára elvevén, Bethlenben érkezvén későn éjszaka. Bebocsáttatván, a várban a kapukat felvonatá s erős strázsát rendelvén, megparancsolá, senkit hire nélkül be ne bocsássonak és mindjárt Pataki Istvánt, a kolozsvári református professzort, ki Bánffy Dénes mellett vala, beküldé, hogy a rab urat felköltse s imádkoztassa, mert mindjárt meg kell halni, és mivel hóhér nem vala, egy hitvány vak cigányt hivata elé, az megrészegítvén s megajándékozván, rávevé, hogy elüsse fejét az urnak. Pataki István bemenvén a házba csendesesen, fel akará költeni az urat, hogy felesége, ki mellette fekszik vala, eszében ne vegye; de az alatt amaz is felébredvén, deákul mondja neki: »Nagyságos uram, keljen fel nagyságod, s készüljön a halálhoz, mert eljött Csáki László a szententiával s meg kell halni nagyságodnak.« A felesége gyanakodván, hogy deákul beszélne, valami rossz hír érkezett volna, tudakozni kezdé, és noha sokáig tagadák mindketten, de utoljára csak ki kelle mondani, mert rövid vala az idő. Az asszony, minthogy azelőtt gyenge, félelmes asszony vala, hallván a dolgot, elájul és a más házban beviszik, az ur pedig buzgóságosan imádkozván, mikor megparancsolnák, hogy csak jőne ki, egy hálommentét vetvén csak nyakában, ingben, lábravalóban s papucsban kijöve a pitvarban; ott egy szőnyeget terítettek vala le, mellyet háromszor megkerülvén, nem akar vala letérdepelni, de Csáki László megriogató: »Uram, ennek meg kell lenni«, Pataki István pedig túl biztatván és vigasztalván, nagy nehezen letérdepelék. A cigány, kinek azelőtt afféle actiója nem volt, elijedvén olyan nagy uri embertől, reszketvén a keze, nem tudá elütni a fejét, hanem mikor két háromszori vágás után a földre ledőlt volna is a szegény ur, ott is marczongolta. Mondják azt is, hogy Csáki László kiköszörültette volna a kardnak élet, hogy kinosabban haljon meg az ur, de a nem bizonyos.

A fejedelemasszony megértvén, hogy a fejedelem subscribálta volna a sententiát, és már Csáki László készülne hogy elvinné, nem gondolván semmit urának haragával, bemegyén a fejedelem házában, s térdre esvén nagy busultában azt mondja: »Átkozott ember, ne ontasd ki az ártatlan vért!« A fejedelem mivel levis ember volt és hirtelen megharagudott s akkor megölte volna az embert haragjában, de mindjárt elmúlt haragja s szépen szólott, látván a fejedelemasszonynak dolgát, megszanja s mondja neki: »ahol gratiát adok az egyszer bátyádnak, küldd el hamar utána.« A fejedelemasszony csak hamar megiratván a gratiát, egy étékfogónak nagy ajándékokat igérvén, és a fejedelem

lovásziparipai közöl négyet adván oda utjának continuálására, elküldé Bethlenben. A ki is úgy ment, hogy két ló megdöglött az erős utazásban. El is érkezett vala, hogy épen akkor vitték volt ki az urat a fővételre, de mivel éjszaka lévén, a kapun ke nem mehetett, a mig Csáki Lászlóhoz felmentek s megmondották mi dolog, addig megholt vala a szegény Bánffy Dénes. Küldött vala egy vég bársonyt is a fejedelemasszony, ha az alatt megölnék mig az étekfogó elérkeznék, abban takarnák a testét, abban is takarák, és ugyanott a bethleni templomban, alacsony módon eltemették, s sok esztendeig a temetésén való föld színén buzgott fel a vére.

Igy lön vége Bánffy Dénesnek Teleki Mihály factiója miatt, a ki noha sok excessusokat cselekedett, a mellyekért méltó lett volna megrántani a zabolát szájában, s egy kevésség leültetni s megismertetni magával magát, mellyet is egy ország könnyen véghez vihet vala; de megöletni még pedig hóhér keze által, kereszténység ellen való dolog lön. És az ő halálával felfordula az erdélyi szép békeség, s minden rossz dolog következék, s valakik az ő halálában részesek valának, egymásután mind szerencsétlenül járanak, sőt a mennyi gonoszakarója s irigye vala életében, annyi szánója s keserülője lön holta után, s az egész ország nagy kárával tapasztalá meg annak az embernek veszedelmét.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Duray Sándor, Budapest, 4 korona 34 fillért; Mezőfalvy György, H.-M.-Vásárhely, 6 korona 40 fillért; Tankó István, Eger, 8 koronát; Dietz Antal, Gyulafalva, 10 korona 97 fillért; Máté Kertész Mihály, Ujszékely, 19 korona 69 fillért; Proksh Jakab, S.-A.-Ujhely, 25 korona 88 fillért; Schmitt Lajos, Szabadka, 30 korona 26 fillért; Karácsonyi Rezső, Eger, 66 korona 30 fillért; Vécsei Frigyes, Budapest, 75 korona 60 fillért; Dobos Elek, Szombathely, 87 korona 92 fillért; Somody Imre, Kecskemét, 108 korona 64 fillért köszönettel nyugtázzuk, megfelelően elszámoltuk, — Berner Károly, Ujpest, junius és julius hónapokra; Mozsik Béla, Budapest, julius óra; Asztaloszy Lajos, Piski, julius és augusztus hónapokra; Sechors József, Selyp, augusztus óra; Gázsó Pál, Uj-Verbász, augusztus óra; Elbl Károly, Budapest, augusztus óra; Németh József, Brassó, augusztus óra; Blazsek István, Kis-Garam, augusztus óra; Perényi János, Temesvár, augusztus és szeptember hónapokra; Gál Dénes, A.-Gyéres, augusztus és szeptember hónapokra; Tóth Antal, Sajó-Várkony, augusztus, szeptember és október hónapokra; Balog Éva, Popovaca, szeptember és október hónapokra; Csordás János, Szolnok, szeptember és október hónapokra; Puskás József, Somogy-Szobb, szeptember és október hónapokra; Szél Lajos, Igló, szeptember és október hónapokra; Szoriczó János, Anina, szeptember, október és november hónapokra könyveltük.

Raktárnok

vagy rakfelvigyázó, jó egészséges vidéki kis állomásról, lehetőleg a szegedi üzletvezetőség területéről, hajlandó volna-e cserélni Budapestre? Czimem a iadóhivatalban tudható meg.

Felelős szerkesztő: **Temesváry Alajos.**

Egyesületünk fogorvosa

Dr. Rajman Kálmán

(Budapest József-körut 45. szám alatt)

Egyesületünk tagjait 50% engedmény mellett gyógykezel.

Háztartási iskola.

Budapest, VII. Rottenbiller-utca 15. sz.

A főváros egyik legkiválóbb intézete, ahol a délelőtti órákban polgárleányok és előkelő uri hölgyek tanulnak sütni, főzni, varrni igen csekély díjazás ellenében.

Az iskola br. *Dániel Ernőné*, az ország egyik legkiválóbb mágnásasszonyának gondozása alatt áll, ki személyesen is örökdi az oktatás helyes iránya felett.

Igazgató: *Szécskay István*, vezető: *Balázs Sándorné*, kézimunka - tanító: *Koncz Ida*.

POLGÁR SÁNDOR

orvosi mű- és kötszerésznél

Budapest, VII., Erzsébet-körut 50

legjutányosabban beszerezhetők legjobb találmányu sérvkötők, összes betegápolási eszközök és kötszerek, Haskötők, egyenestartók, orthopaediai fűzők és járógépek, valamint műláb és műkéz saját műhelyében a legpontosabban készül.

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Fenti czimre ügyelni tessenek.

Egyesületünk tagjai ezen hirdetés előmutatása esetén 10% engedményben részesülnek.

KILOMÉTER-PÉNZEK

könnyű kiszámításához vonatkísérők számára igen hasznos táblázatos kimutatást állított össze.

MARUSÁK JÁNOS.

Miskolcz állomási kezelő-altiszt.

Ezt a felette hasznos segédeszközt igen szívesen ajánljuk minden máv. vonatkísérő figyelmébe. Megrendelhető a szerzőnél, Miskolcz személy-pályaudvaron 60 fillér árban.

TANKÖNYV

A VASUTI ALTISZTI KÉPESÍTÉSHEZ.

TARTALMA: I. Történelem.

II. Földrajz.

III. Természettan.

IV. Számtan.

V. Mértan.

Irta: **KERTÉSZ ÁRMIN.**

m. kir. áll. vasuti hivatalnok.

A könyv megrendelhető szerzőnél. Budapest, Dohány-utca 28. sz. és lapunk kiadóhivatalában.

Bolti ára 2 korona 20 fillér.

Kitartás tagjai és előfizetői megrendelhetik kiadóhivatalunk utján 1 koron 60 fillér kedvezményes árban.